

Jaarplan Slim Watermanagement 2022

Datum	maart 2021
Status	Publicatie versie

Colofon

Uitgegeven door Programma Slim Watermanagement

Dit rapport bevat het jaarplan 2022 van het programma Slim Watermanagement. Het beschrijft welke maatregelen het programma in 2022 gaat uitvoeren.

Uitgevoerd door Programmateam Slim WM met input van de Slim WM regio's:

Amsterdam-Rijnkanaal/ Noordzeekanaal:

Rijn-Maasmonding/ Volkerak-Zoommeer:

Zuid-Nederland:

Rivierengebied:

Zoetwater Oost-Nederland:

IJsselmeergebied:

Watermanagementcentrum Nederland:

Datum maart 2022

Status Publicatie versie (zonder persoonsgegevens en planning en financiën alleen op hoofdlijnen)

Versienummer 1

Voor de tweede planperiode (2022-2027) heeft Slim Watermanagement (Slim WM) een parapluplan opgesteld. Het parapluplan bevat de rode draad van de regionale plannen van de Slim WM regio's, het plan van het WMCN¹ en die voor de informatievoorziening Slim WM. Het parapluplan geeft op hoofdlijnen aan welke maatregelen wanneer en met welke kosten Slim WM oppakt. De eerste planperiode heeft geleerd dat projecten kunnen afvallen, erbij komen of anders worden uitgevoerd, en dat daadwerkelijk benodigde bedragen anders zijn dan gepland. Om die reden werkt Slim WM ook in de tweede planperiode met jaarplannen. In het jaarplan geeft Slim WM inzicht in het daadwerkelijk benodigde budget. Met de jaarplannen wordt (bij)gestuurd op het voorkomen van een overschrijding van het maximumbudget (8,5 miljoen euro). Het jaarplan Slim WM 2022 komt op hetzelfde moment beschikbaar als het parapluplan. Daarom is ervoor gekozen om van dit jaarplan – en als dit bevat ook van de jaarplannen daarna – een 'light' uitvoering te maken die bestaat uit deze toelichting en een overzicht van de maatregelen die in 2022 worden uitgevoerd door Slim WM.

Voor het overzicht van de maatregelen werkt Slim WM, net als in voorgaande jaren, met maatregelfiches waarin de belangrijkste details van uit te voeren maatregelen zijn vermeld. De fiches zijn enigszins aangepast ten opzichte van de eerste planperiode zodat ze efficiënter de benodigde informatie overbrengen. De fiches worden opgesteld door de trekkers van de maatregelen. De fiches staan in de bijlagen van dit document.

Na bevestiging van de koers en de benodigde capaciteit in het landelijk directeurenoverleg Slim WM van 2 december 2021 is het concept jaarplan 2022 samen met het concept parapluplan begin 2022 besproken met opdrachtgever DGWB². Aanvullingen en wijzigingen zijn vervolgens verwerkt. Het in het Deltafonds gereserveerde budget komt beschikbaar na goedkeuring van het parapluplan door DGWB en bekrachtiging in het Bestuurlijk Platform Zoetwater (BPZ). Daarna kunnen de geprogrammeerde maatregelen voor 2022 worden voorbereid en wanneer budget is vrijgegeven ook uitgevoerd.

Het jaarplan 2022 is zoals reeds genoemd een sterk verkorte versie van die van de eerste planperiode. De essentie is wel behouden. De volgende punten komen aan de orde:

- Overzicht van Slim WM maatregelen in 2022
- Bijlagen met ingevulde maatregelfiches

Overzicht Slim WM maatregelen in 2022

Tabel 1 toont een overzicht van de Slim WM maatregelen in 2022. Een aantal maatregelen koopt Slim WM meerjarig in (zo mogelijk voor de gehele tweede planperiode).

In de tweede planperiode wordt meer dan voorheen gezamenlijk en regio-overstijgend opgepakt. De ondersteuning van de interne en externe communicatie wordt centraal ingekocht, er wordt samengewerkt aan een informatievoorziening Slim WM, de afgestemde redeneerlijnen worden in samenhang uitbesteed en Slim WM wordt benut voor het lerend implementeren van de KZH³. Ook wordt er samen ingezet op het borgen van de instrumenten en de werkwijze van Slim WM. Vandaar dat deze werkzaamheden allemaal onder coördinatie van het landelijk programmteam als generieke maatregelen worden opgepakt.

De eerste helft van 2022 staat in het teken van de daadwerkelijke opdrachtverlening van DGWB voor de tweede planperiode en het vrijgeven van het gereserveerde Deltafondsbudget. De inschatting is dat vanaf zomer 2022 budget daadwerkelijk beschikbaar is voor uitbestedingen.

---

¹ Watermanagementcentrum Nederland.

² Directoraat-generaal Water en Bodem van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

³ Klimaatbestendige Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem.

Vooruitlopend daarop kunnen uitbestedingen al worden voorbereid. Voor een aantal generieke maatregelen (informatievoorziening, redeneerlijnen en communicatie) zijn langjarige aanbestedingen voorzien in 2022.

Tabel 1: Overzicht van de maatregelen die Slim WM uitvoert in 2022 uitgesplitst naar regio.

- G2205 en G2206 worden voorbereid als eerste aanzet;
- de regiodagen (AN2204, ZN2203 en ZON2201) worden ondergebracht bij de generieke maatregel communicatie, maatregel G2202;
- de maatregelen ZN2201, ZON2202 en ZON2203 worden ondergebracht bij de informatievoorziening, maatregel G2203;
- de maatregel RG2201 wordt ondergebracht bij de set afgestemde redeneerlijnen, maatregel G2204;
- de maatregel RM2204 is een overloop van de eerste fase Slim WM;
- de kosten van maatregel IJG2202 worden betaald uit het B&O contract van het informatiescherm.

Regio	Code	Maatregel
Generiek	G2201	Programmamanagement
	G2202	Uitvoeren omgevings- en communicatiestrategie
	G2203	Informatievoorziening Slim WM
	G2204	Set afgestemde redeneerlijnen
	G2205	Lerend implementeren KZH
	G2206	Borging van instrumenten en samenwerking Slim WM na 2027
	G2207	Zicht op grondwater(voorraad)beheer
ARK/NZK	AN2201	In beeld brengen onzekerheid faalkansenstudie (DEZY)
	AN2202	Kwantificeren positieve effecten slimme sturing op wateroverlast in beheergebied NZK/ARK
	AN2203	Kwantificeren zoet water
	AN2204	ARK/NZK-dag
RMM/VZM	RM2201	Onderzoek sturingsmaatregel troebelheid Volkeraksluizen
	RM2202	Indicatoren sturing op afvoeren
	RM2203	Sturing Bergsluis/Parksluizen
	RM2204	Droogte oefening RMM-VZM
	RM2205	Synthese Slim WM regio RMM
ZN	ZN2201	Wateroverlast Den Bosch
	ZN2202	Wateraanvoer Peelkanalen
	ZN2203	Organisatie en verslaglegging bijeenkomst SWM-ZN dag
RG	RG2201	Redeneerlijn Nederrijn-Lek
	RG2202	Knelpuntenanalyse debietgegevens
ZON	ZON2201	Slim WM Regiodag Oost samen met regio RG
	ZON2202	Doorontwikkeling WVP (inter-regionale component)
IJG	IJG2201	Watersysteemanalyse IJsselmeergebied
	IJG2202	Doorontwikkeling waterbalans functionaliteit in het informatiescherm
WMCN		Zie generieke maatregelen

Meerjarig financieel overzicht Slim WM

De onderstaande tabel geeft het meerjarig financieel overzicht weer voor de werkzaamheden die Slim WM in de tweede planperiode zal uitvoeren. Er is sprake van een beperkte overprogrammering voor de gehele planperiode. De opdrachtgever (DG Water en Bodem) en het landelijk directeurenoverleg Slim WM zijn akkoord om met een beperkte over programmering van start te gaan en om bij te sturen via de jaarplannen Slim WM.

Tabel 2: Financieel overzicht (inclusief btw) van Slim WM voor de gehele tweede planperiode (2022-2027), uitgesplitst naar de verschillende type werkzaamheden die in deze periode worden uitgevoerd.

Onderdeel	Budget	Prognose	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
IV Slim WM	€5.250.000	€5.100.000	€70.000	€750.000	€1.250.000	€1.000.000	€1.000.000	€930.000	€100.000
Set afgestemde redeneerlijnen	€1.000.000	€701.000	€5.000	€240.250	€210.500	€80.000	€95.000	€70.000	€0
Systeemanalyses	€1.000.000	€1.366.000	€35.000	€481.000	€315.000	€250.000	€140.000	€145.000	€0
Leren van elkaar, communicatie	€1.000.000	€1.300.000	€96.000	€255.000	€225.500	€282.500	€269.500	€171.500	€0
Overig	€250.000	€250.000	€20.000	€42.000	€42.000	€42.000	€42.000	€42.000	€20.000
Lerend implementeren KZH	Loopt via het programma KZH en nadere afspraken, geen Slim WM budget voor gereserveerd.								
Totaal	€8.500.000	€8.717.000	€226.000	€1.768.500	€2.043.000	€1.654.500	€1.546.500	€1.358.500	€120.000

NOOT: Bedragen zijn inclusief btw

Bijlage 1 Generieke maatregelen

Maatregel:	Programmamanagement (vergaderkosten, ad hoc vragen, onvoorzien, etc.)	Code:	G2201
Samenvatting:	Het overgrote deel van de maatregelen is (en wordt) geprogrammeerd in de projecten (zie andere fiches in het jaarplan). Daarnaast maken we ook kosten voor ondersteuning zoals vergaderingen, beperkte ad hoc maatregelen/vragen en onvoorziene uitgaven. Dit is vergelijkbaar met de werkwijze in de eerste planperiode.		
Trekker:	Programmamanager Slim WM		
Betrokkenen:	-	Planning:	Continu gedurende het jaar
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	Het gaat om huur van vergaderzalen en projectbeheersingsactiviteiten (opstellen overzichtsplanning en risico dossier). Dit wordt centraal gedaan via RWS WVL. Daarnaast kunnen er lopende het jaar vragen ontstaan. Er is voorzien in een kleine post onvoorzien. Dit levert enige flexibiliteit op in de uitvoering van het programma.		
Borging:	Er is geen aparte borging voorzien voor deze maatregel.		
Aandachtspunten:	Er zijn geen specifieke aandachtspunten.		

Maatregel:	Uitvoeren omgevings- en communicatiestrategie	Code:	G2202
Samenvatting:	Om de doelen Slim Watermanagement (Slim WM) te kunnen realiseren zijn verschillende stakeholders nodig zowel intern als extern de Slim WM community. Om hun rol te kunnen vervullen, is het van belang dat stakeholders o.a. voldoende kennis hebben van Slim WM i.r.t. hun rol. Slim WM zet in de 2^e planperiode om die reden in op: 1. Externe communicatie gericht op het vergroten van de bekendheid van het programma, laagdrempelig ontsluiten van de resultaten en inzichtelijk maken van de meerwaarde van Slim WM. 2. Interne communicatie gericht op het uitwisselen van kennis, leren van elkaar, versterken van de samenwerking, oefenen en nemen van verantwoordelijkheid. De (ondersteuning van de) producten communicatie koopt Slim WM meerjarig (zo mogelijk de gehele planperiode) in en zo veel als mogelijk gebundeld bij een marktpartij die de bundel het best kan uitvoeren. Voor ad-hoc behoeften en maatwerkvragen is een post flexibele advisering. De inkoop van de communicatie-ondersteuning is in handen van het landelijk programmateam Slim WM. De Slim WM regio's (incl. WMCN) zorgen voor de inhoud en voeren regionaal (al dan niet gezamenlijk met andere regio's) uit. <i>Ad. 1 Externe communicatie</i> Doel van de externe communicatie is dat actuele informatie over Slim WM herkenbaar en breed toegankelijk is; makkelijk vindbaar en voor geïnteresseerden begrijpelijk. De successen van Slim WM zijn breed bekend waardoor de werkwijze Slim WM niet ter discussie staat en voor het verbeteren van het operationeel waterbeheer vanzelfsprekend aan Slim WM wordt gedacht. Belangrijke hulpmiddelen hierbij zijn: • Website Slim Watermanagement • Landelijke nieuwsberichten Slim WM • Nieuwsbrief Slim WM (2x per jaar)		

	De omgevingsmanager Slim WM verzorgt de externe communicatie met hulp van de Slim WM regio's (incl. WMCN). <i>Ad. 2 Interne communicatie</i> Doel van de interne communicatie is dat kennis, <i>best practices</i> en leerervaringen proactief gedeeld worden binnen de Slim WM community. Elke betrokkene Slim WM neemt zelfstandig of via teamwork medeverantwoordelijkheid voor (het realiseren van) de programmadoelen Slim WM en is ambassadeurs van Slim WM. Belangrijke hulpmiddelen hierbij zijn: • Regiodagen en/of webinars • Gerichte dialoog aan de hand van een communicatiestrategie • Infographics, kaarten, storymap etc. • Oefeningen gericht op het voorkomen van watercrisis. • Spelen serious games. De regio's Slim WM geven aan of en wanneer ze regiodagen, oefeningen, infographics etc. willen (organiseren). De Slim WM regio's zijn verantwoordelijk voor de inhoudelijke organisatie ervan (voor en door de Slim WM regio's). De omgevingsmanager Slim WM koopt de ondersteuning generiek in en zorgt dat herkenbaar en eenduidig gecommuniceerd kan worden.		
Trekker:	Omgevingsmanager Slim WM		
Betrokkenen:	Gehele Slim WM community	Start voorbereiding	Maart 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	Het betreft geen complexe maatregel.		
Borging:	De 2 ^e planperiode wordt benut om te bepalen voor welke producten de Slim WM regio's ondersteuning willen behouden na 2027. Het 'borgen' (voortzetten van de samenwerking en het beheer van de te behouden instrumenten) loopt via de generieke maatregel 'borgen' (G2206).		
Aandachtspunten:	Aandachtspunten zijn: • Bij het inkopen wordt uitgegaan van de uitgangspunten '<i>sober en doelmatig</i>' en '<i>voor en door de regio's</i>'. • De producten sluiten in stijl, aard en/of omvang aan bij de producten van Slim WM eerste planperiode (voorkomen stijl- en trendbreuk).		

Maatregel:	Informatievoorziening Slim WM	Code:	G2203
Samenvatting:	Vanuit de behoefte naar een gemeenschappelijke Slim WM informatievoorziening en de mate van succes van de pilotschermen ARK-NZK, IJG-ZON en RMM is er besloten om gedurende de tweede planperiode een gemeenschappelijke, regio-overstijgende Slim WM Informatievoorziening (kortweg: IV) te laten ontwikkelen. Rijkswaterstaat en de Waterschappen zullen deze ontwikkeling samen trekken, gefinancierd door het Deltafonds en in opdracht van DGWB. Er wordt gestreefd naar een 50/50 verdeling voor de fte inzet in de projectfase (helpt waterschappen en helpt RWS). Na afronding van de tweede planperiode in 2027 zal dan het beheer van de Slim WM IV gezamenlijk door Rijkswaterstaat en de Waterschappen gedragen worden, via een 50/50 verdeling van de kosten (euro's en fte's). Inhoudelijk is het traject naar de te ontwikkelen Slim WM IV beschreven in het plan van aanpak IV; geschreven door de Werkgroep IV en getoetst plus geaccordeerd door alle betrokken partijen, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau. De afspraken omtrent de samenwerking van de		

	diverse betrokken partijen wordt vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Tussen 2022 en 2028 vindt de ontwikkeling van de Slim WM IV plaats. Dit traject wordt gecoördineerd vanuit een nog op te richten Stuurgroep IV, bestaande uit vertegenwoordigers van zowel Waterschappen als RWS. Het Projectteam IV zal aan de kant van de opdrachtgever de ontwikkeling begeleiden, de architectuurboard krijgt een adviserende rol, het projectteam realisator zal aan opdrachtnemende kant zorgen voor de daadwerkelijke ontwikkeling van het systeem. Het projectteam IV wordt bemenst door zowel Waterschappers als RWS'er. Het projectteam realisator zal naar verwachting bestaan uit mensen van RWS CIV, Het Waterschapshuis en Informatiehuis Water. De precieze samenstelling van dit team en de rol van de realisator zal worden bepaald door de Stuurgroep IV, na advies vanuit de werkgroep IV en het programmteam Slim WM. Het projectteam IV Slim WM zal de functionele en non-functionele wensen en eisen voor de IV Slim WM laten opstellen door een bureau. De benodigde informatie daarvoor wordt geleverd door de relevante partijen (Slim WM regio's, WMCN, beheerder IV Slim WM). Doel van deze ontwikkeling is om 2028 een door RWS en Waterschappen beheerd, gemeenschappelijk, regio-overstijgende Slim WM Informatievoorziening te hebben, met bewezen meerwaarde voor de dagdagelijkse operationele taken in het waterbeheer, met ondersteunde informatie en mogelijkheden voor bijvoorbeeld crisissituaties etc.		
Trekker:	Werkgroep IV en vanaf 2022 Projectteam IV + Stuurgroep (nog op te richten)		
Betrokkenen:	Bestaand: • Werkgroep IV • Programmteam Slim WM • Slim WM regio's • RWS, HWH, IHW Nog op te richten: • Projectteam IV • Projectteam Realisator • Stuurgroep IV • Architectuurboard	Planning: Start voorbereiding: Oplevering:	Q1 2022 Periodiek, eindproduct uiterlijk 31 december 2027
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	In de eerste planperiode is er ervaring op gedaan met beheergrensoverstijgende informatie door middel van 3 pilotschermen: • ARK-NZK • IJG-ZON • RMM Deze schermen zijn ontwikkeld in samenwerking met 'de markt'. Doel van deze pilotschermen was ervaring opdoen en het bewijzen van meerwaarde. Vanuit de successen van deze pilotschermen is de behoefte ontstaan om regio-overstijgend en landsdekkend informatie te delen, via een gezamenlijke informatievoorziening voor het operationele waterbeheer. Hierbij zullen alle Slim WM regio's betrokken zijn, inclusief WMCN (als 7^e Slim WM regio). Voor 2022 staan de volgende onderdelen op de planning: • Laten positioneren van de stuurgroep IV • Bemensing projectteam • Positioneren en bemensing architectuurboard • Afronden en vaststelling samenwerkingsovereenkomst • Afronden en vaststelling plan van aanpak		

	• Opstellen functionele specificatie. • Uitwerking architectuur op basis van de concept GAS uit 2021. • Advies en vaststelling keuze realisator • Uitwerking inkoopstrategie / marktbenadering (via/door realisator) • Doorlopen inkoop / aanbestedingsproces (via/door realisator) • Detailuitwerking werkzaamheden jaarplan 2023 In het plan van aanpak IV Slim WM is een nadere beschrijving van de werkzaamheden opgenomen.
Borging:	Voor de samenwerking is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld tussen RWS en Waterschappen. De samenwerkingsovereenkomst wordt getekend na opdrachtverlening door DGWB voor de periode 2022-2027. In de samenwerkingsovereenkomst is de aansturing van de IV Slim WM vastgelegd en zijn afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten van het B&O vanaf 2028.
Aandachtspunten:	• Een gemandateerde stuurgroep bestaande uit Waterschaps- en RWS vertegenwoordigers is noodzakelijk voor slagen van het project. • Geaccordeerde samenwerkingsovereenkomst tussen Waterschappen en RWS voor een heldere samenwerking en duidelijke afspraken. • Projectteam IV Slim WM, projectteam realisator en architectuurboard dienen voorzien te zijn van voldoende capaciteit, kennis en kunde. • Het projectteam IV Slim WM haalt de functionele en non-functionele eisen op bij de Slim WM regio's. Daar hebben de Slim WM regio's voldoende capaciteit en tijd voor nodig. • Voldoende capaciteit bij de Slim WM regio's is noodzakelijk voor succesvol regionaal implementeren van de Slim WM schermen.

Maatregel:	Set afgestemde redeneerlijnen	Code:	G2204
Samenvatting:	De set afgestemde redeneerlijnen is één van de maatregelen die Slim WM in de 2e planperiode gezamenlijk oppakt als generieke maatregel. Daarvoor wil het programma Slim WM in 2022 één aanbesteding doen voor een langere looptijd (max tot eind 2027) met de gedachte dat er binnen de te sluiten overeenkomst met een marktpartij een soort strippenkaart is voor de Slim WM regio's om periodiek redeneerlijnen te actualiseren of nieuwe redeneerlijnen te ontwikkelen. Het gezamenlijke oppakken heeft de volgende doelen: - Borgen dat de regionale Slim WM redeneerlijnen qua inhoud en stijl goed op elkaar aan (blijven) sluiten. Het te selecteren bureau krijgt dit als opdracht mee, dat wil zeggen een actieve houding in het signaleren en agenderen als redeneerlijnen niet meer op elkaar aansluiten. - Het beperken van de benodigde capaciteit van het programma Slim WM voor de aanbesteding. De gedachte is dat één keer een EU aanbesteding doen minder tijd kost dan een fors aantal kleinere (EU) aanbestedingen.		
Trekker:	RWS WVL afdeling VVWR		
Betrokkenen:	Er is een klankbordgroep bestaande uit een vertegenwoordiger van elke Slim WM regio en WMCN, die optreedt als vertegenwoordiger van de gebruikers in de Slim WM regio's en WMCN	Planning: Start voorbereiding: Oplevering:	Q1 2022 2023-2027
Uitgebreide toelichting:	In de 1 ^e planperiode is ervaring opgedaan met de redeneerlijnen. Verschillende regio's hebben ervaren dat deze een bijdrage leveren aan		

(bij complexe maatregelen)	het beheergrens overstijgende operationele waterbeheer. In de 2^e planperiode wil Slim WM: - Bestaande redeneerlijnen periodiek actualiseren op basis van nieuwe inzichten binnen Slim WM of van buiten Slim WM, zoals de KZH dit op basis van gesignaleerde knelpunten/kansen door de opdrachtnemer en op basis van inzichten van regionale gebruikers. - Gebieden waar nog geen (volledige) redeneerlijn beschikbaar is deze ontwikkelen indien dat nodig is voor het operationele waterbeheer. - Zorgen dat de redeneerlijnen op elkaar zijn afgestemd en dus als geheel functioneren. Dat wil zeggen, dat het (1) op inhoud klopt en geen tegenstrijdigheden of onjuistheden bevat en (2) op stijl één duidelijk geheel vormt om te onderstrepen dat regionale redeneerlijnen niet ophouden bij bestuurlijke/beheergrenzen. Volgende activiteiten zijn voorzien in 2022: - Opstellen vraagspecificatie, raming en EMVI criteria - Opstellen inkoopstrategie - Aanbesteding (kan pas starten nadat formeel opdracht is verleend door DGWB aan RWS en budget beschikbaar is) - Start uitvoering project 'Set afgestemde redeneerlijnen' - Opstellen van interne proces: Afspraken maken over 'afgevaardigden' vanuit regio en gezamenlijk afstemmen van de vraag en werkzaamheden.
Borging:	De 2 ^e planperiode wordt benut om de benodigde borging van de redeneerlijnen uit te werken.
Aandachtspunten:	Het betreft een langjarige aanbesteding naar de markt, waarbij in de uitvaag rekening dient te worden gehouden met een bepaalde mate van flexibiliteit.

Maatregel:	Lerend implementeren KZH	Code:	G2205
Samenvatting:	Vanaf 2022 wordt het programma Klimaatbestendige Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem (KZH) opgestart. Slim WM wordt benut voor het 'lerend implementeren' van maatregelen van de KZH. Het programma KZH werkt met een leeragenda die elk jaar geactualiseerd wordt en waar de vragen voor Slim WM uit voortkomen. Eind 2021 zijn die vragen voor Slim WM nog niet concreet geformuleerd. Om een goede samenwerking en heldere communicatie tussen de programma's Slim WM en KZH te verzorgen, is de rol van Slim WM-liaison opgenomen binnen KZH. Deze persoon is verantwoordelijk voor de volgende zaken: • Mensen betrekken bij de werkzaamheden van programma KZH • Afstemmen met betrokken partijen vanuit Slim WM over de vraagarticulatie en uit te voeren verkenningen en onderzoeken van programma KZH • Voorbereiden en organiseren van verkenningen en onderzoeken • Zorgen wegnemen en helder communiceren over de planning binnen programma KZH en de verwachtingen voor Slim WM		
Trekker:	Technisch manager Slim WM		
Betrokkenen:		Planning: Start voorbereiding:	Q1
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	De werkwijze voor de intake van een vraag van programma KZH door programma Slim WM is een memo opgesteld. Dit memo is besproken in het landelijk directeurenoverleg Slim WM van 2 december 2021. Het afgesproken proces en de wijze van afstemmen en maken van afspraken (incl. besluitvorming) zijn opgenomen in het parapluplan.		
Borging:			
Aandachtspunten:			

Maatregel:	Borging van instrumenten en samenwerking Slim WM na 2027		Code:	G2206
Samenvatting:	De waterbeheerders willen de werkwijze Slim WM (regionale en bovenregionale samenwerking operationeel waterbeheer) na afloop van het programma Slim WM behouden. De samenwerking en het gebruik van de ontwikkelde instrumenten zijn dan onderdeel van de reguliere werkwijze van de individuele waterbeheerders. Dat gaat niet vanzelf en vraagt afspraken over hoe samen te werken en over o.a. ambitie, capaciteit en financiën. Voor een deel zal het borgen van de werkwijze maatwerk zijn per Slim WM regio en voor een deel gezamenlijk (alle Slim WM regio's) waarbij de WMCN samenwerking en/of de samenwerking IV Slim WM een rol hebben. Deze maatregel genereert inzichten en adviezen voor het borgen van de werkwijze en instrumenten Slim WM excl. die voor de IV Slim WM. Het beheer & onderhoud, incl. doorontwikkeling van de IV Slim WM, wordt namelijk georganiseerd via het plan van aanpak IV Slim WM en de bijbehorende samenwerkingsovereenkomst. Binnen deze generieke maatregel worden de volgende producten opgeleverd: 1. Verkenning van ambities van de verschillende regio's m.b.t. het borgen van de werkwijze Slim WM. Wat zijn de ambities m.b.t. maatwerk en gezamenlijkheid? Bepalen met welke opgave en scope deze generieke maatregel van start gaat en hoeveel budget nodig is en welke bijdrage de Slim WM regio's leveren. 2. Verkenning naar de verschillende wijzen waarop de samenwerking Slim WM na 2027 kan worden gecontinueerd en het B&O van de Slim WM instrumenten (excl. de IV Slim WM) kan worden geborgd incl. voor- en nadelen en een inschatting van de kosten en de benodigde capaciteit. Als onderdeel van deze verkenning wordt bekeken hoe de bestaande netwerken en instrumenten (waterakkoorden, bedien- en beheerprotocollen etc.) benut kunnen worden voor de toekomstige gezamenlijke aansturing en het afleggen van verantwoording. 3. Een set adviezen voor de directeuren (LDO cq de opvolger daarvan) waarop aan het eind van de planperiode besluitvorming kan plaatsvinden incl. voorbereiden van deze besluitvorming. De (individuele) waterbeheerders bekrachtigen zelf het besluit. 4. Afhechten van het door de waterbeheerders bekrachtigde besluit incl. vastleggen afspraken over financiering en capaciteit, zodat de overeengekomen werkwijze vanaf 2028 gevolgd kan worden Het organiseren van een jaarlijkse dag 'Samenwerking operationeel waterbeheer' vanuit het WMCN is een onderdeel van deze verkenning en afstemming. Daarnaast zal vanuit het WMCN het contact worden onderhouden met alle Slim WM regio's en worden bijgedragen aan de periodieke nieuwsbrief. De uitvoering van deze maatregel vraagt ook kennis die niet direct aanwezig is binnen de Slim WM community, o.a. organisatiekunde en juridische kennis. Deze kennis wordt ingehuurd.			
Trekker:	n.n.t.b. (bijvoorbeeld een duo WS/RWS opererend vanuit WMCN)			
Betrokkenen:	Gehele Slim WM community	Planning: Start voorbereiding: Oplevering:	September 2023	Periodiek vanaf 2024 gedurende de rest van de 2 ^e planperiode

Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	
Borging:	n.v.t.
Aandachtspunten:	Aandachtspunten zijn: • Benodigde capaciteit voor het trekken van deze maatregel bij het WMCN • Onvoldoende capaciteit bij de Slim WM regio's voor de afstemming Betrokkenen gaan te laat de effecten van de gemaakte keuzen doorleven waardoor reparatie achteraf en/of herziening van besluiten moet plaatsvinden.

Maatregel:	Zicht op grondwater (voorraad)beheer	Code:	G2207
Samenvatting:	Als gevolg van de droge zomers en het besef dat aanvoer van oppervlaktewater in de toekomst verder onder druk komt te staan, dient zich de noodzaak aan om het grondwater beter in de gaten te houden. Dit geldt in de eerste plaats voor de gebieden zonder wateraanvoer. Daar vindt in een droge zomer nu al een forse run op het grondwater plaats. Het onderwerp heeft ook bestuurlijk aandacht en mede daarom willen we beter zicht krijgen op de actuele situatie in ons bodemvocht, grondwater en de beschikbare grondwatervoorraad voor zover relevant voor het operationeel waterbeheer. Dit willen we gaan realiseren in de tweede planperiode van Slim WM.		
Trekker:	Kerngroep van aantal 2-4 personen met trekker		
Betrokkenen:	Vanuit elke Slim WM regio minimaal 1 persoon.	Planning: Start voorbereiding:	Q1 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	<i>Inleiding</i> Grondwater staat sinds de droge zomers van 2018, 2019 en 2020 in de schijnwerpers. Vanwege het besef dat de aanvoer van oppervlaktewater via de grotere rivieren (Rijn, Waal, IJssel en Maas) grilliger wordt en gemiddeld genomen zal afnemen, dient zich de noodzaak aan om het grondwater beter in de gaten te houden. Omdat er door de droogte, met name in de gebieden waar geen wateraanvoer is, er een forse run, ook al in de afgelopen droge jaren, op het grondwater plaatsvindt. Daarom willen we beter zicht krijgen op de actuele situatie in ons bodemvocht, grondwater en de beschikbare grondwatervoorraad en hoe deze zich ontwikkelt. Meer inzicht draagt bij om uiteindelijk ons operationeel grondwatervoorraadbeheer te kunnen optimaliseren. Maar mogelijk kunnen we op termijn, met meer zicht op grondwater, ook in wateraanvoergebieden of lager gelegen gebieden ons handelen nog aanscherpen. Denk bijvoorbeeld aan het beïnvloeden van de aanvoerbehoefte of juist in natte perioden het vergroten van het beschikbare bergingsvolume in de bodem. Het doel is om samen met de verschillende Slim WM-regio's meer zicht te krijgen op bodemvocht, grondwater en de grondwatervoorraad. We willen dit laten landen in het landsdekkende IV-scherm. Verder willen we, indien mogelijk, ook in beeld brengen wat dit kan betekenen voor ons handelen. <i>Verkenning-definitiestudie (2022-2023)</i> Het doel hiervan is om: • regionale kennis en ervaringen op te halen ten aanzien van bodemvocht, grondwater en beschikbare grondwatervoorraad; • in beeld te brengen hoe we grondwater en grondwatergerelateerde informatie een plek willen geven in het Slim WM IV scherm		

	• te verkennen wat we nodig hebben aan kennis en informatie om beter te kunnen sturen en handelen met de beschikbare grondwatervoorraad (of bergingsvoorraad). We willen hierbij gebruik maken van de laatste stand van kennis (zoals remote-sensing technieken en real-time data inwinning, kennis opgedaan bij OWASIS, kennis bij individuele waterbeheerders etc). <i>Vervolg</i> Afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning is het goed denkbaar dat we nog binnen de tweede planperiode van Slim WM graag vervolgstappen zouden willen nemen. Dit kan een nadere uitwerking of vervolgonderzoek zijn, of bijvoorbeeld het opstellen van een redeneerlijn voor grondwater of wellicht het uitvoeren van een of meerdere pilots. Met de juiste onderbouwing willen we tzt bekijken of we hiervoor de middelen kunnen vinden/aanvragen.
Borging:	De intentie is om de informatie over grondwater te visualiseren via het Landelijk IV Slim WM scherm, zodat het voor iedereen beschikbaar is en beheer en onderhoud is geborgd.
Aandachtspunten:	We willen dit onderwerp met behulp van een aantal trekkende regio's oppakken en uitwerken. Een belangrijk aandachtspunt is dat ook de overige regio's in het proces worden meegenomen.

Bijlage 2 Amsterdam-Rijnkanaal/Noordzeekanaal (ARK/NZK)

De Slim WM-regio ARK/NZK werkt komend jaar aan Slim WM via de eigen maatregelen watersysteemanalyses en de regioday. Daarnaast dragen we vanuit de regio bij aan de generieke maatregelen, zoals onder andere de ontwikkeling van de IV Slim WN.

Voor het uitwerken van de maatregelen waar de regio trekker van is, zijn werkgroepen ingesteld met een trekker en projectgroep, bestaande uit medewerkers van de waterschappen en Rijkswaterstaat.

De benodigde financiële middelen worden aangevraagd bij het landelijk programma Slim WM. De benodigde capaciteit wordt geleverd door de organisaties uit de regio ARK/NZK

Maatregel:	In beeld brengen onzekerheid faalkansenstudie (DEZY)	Code:	AN2201
Samenvatting:	Context In 2016 is met behulp van het DEZY model berekend wat de faalkans is van het NZK/ARK-systeem. Hieruit kwam naar voren dat de faalkans 1/72 jaar is. Veel hoger dan verwacht. Elke modelanalyse kent bepaalde onnauwkeurigheden/fouten. Waar we inzicht in willen krijgen is wat de nauwkeurigheid is van de oorspronkelijke DEZY sommen. Wat is de bandbreedte, waar zitten de gevoeligheden etc? Dit is van belang omdat we nu bezig zijn met het formuleren van maatregelen om de faalkans van 1/72 jaar naar minimaal 1/100 jaar te krijgen en de foutmarge van de modellering kan daarin een cruciale rol spelen. Daarnaast is het van belang in onze communicatie naar collega's, bestuurders en mensen van buiten het waterbeheer. Product/output van de maatregel Alle resultaten worden samen in een beknopte rapportage, inclusief een advies voor mogelijke vervolgstappen weergegeven, o.b.v. de input uit de resultatsessie.		
Trekker:	HDSR		
Betrokkenen:	Projectgroep faalkansenanalyse	Planning: Start voorbereiding:	januari 2022
		Oplevering:	30 november 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	De uitkomsten van het model DEZY zijn bij het door ontwikkelen en toepassen daarvan regelmatig gewijzigd. Als gevolg daarvan wordt geregeld de vraag gesteld hoe groot de onzekerheid is rondom deze uitkomsten. Bovenstaande vraag wordt beantwoord met een interactieve gevoeligheidsanalyse, bedoeld om de belangrijkste onzekerheden vast te stellen en het effect daarvan op de uitkomsten van DEZY. De resultaten van deze analyse kunnen aanleiding zijn om in een volgende fase tot verdere verbetering van het model en/of een meer formele wiskundige		

	analyse om betrouwbaarheidsbanden te bepalen. De interactieve gevoeligheidsanalyse bestaat uit de volgende activiteiten: 1. Startsessie met projectgroep Slim Watermanagement 2. Rekenslag a. DEZY-berekeningen voor in stap 1 afgesproken (onder-/bovengrenzen) parameters; b. Vaststellen en uitvoeren gevoeligheidsanalyses met overige modelparameters, in overleg met OG. 3. Resultaatsessie met projectgroep Slim Watermanagement 4. Eindadvies
Borging:	Zoals in de context aangegeven, zijn deze gegevens van belang voor de maatregelen die komende jaren ihkv SWM 2.0 worden bedacht. Resultaten van het onderzoek zullen tzt dan ook door de samenwerkende partners in deze regio worden meegenomen.
Aandachtspunten:	Samenhang met (mogelijk) project om de faalkansanalyse van complex IJmuiden uit te voeren (oa gezamenlijk falen van pompen en spuien). Advies voor Iv-Infra in november 2021.

Maatregel:	Kwantificeren positieve effecten slimme sturing op wateroverlast in beheergebied NZK/ARK	Code:	AN2202
Samenvatting:	Context Voorgaande Slim WM-studies laten zien dat het gebiedsbreed slim sturen op wateroverschot en watertekort veel potentie cq. er is ook in maatgevende situaties veel meer berging aanwezig dan eerder gedacht. Om deze – naar alle waarschijnlijkheid relatief goedkope maatregelen – te kunnen realiseren is verregaande slimme en automatische sturing van het waterbeheer noodzakelijk. In het de hier voorgestelde studie willen we onderzoeken wat de mogelijkheden hiervoor zijn en welke optimalisaties routines daarvoor nodig zijn. Product/output van de maatregel Alle resultaten worden samen in een beknopte rapportage, inclusief een advies voor mogelijke vervolgstappen weergegeven.		
Trekker:	HDSR		
Betrokkenen:	Projectgroep faalkansenanalyse	Planning: Start voorbereiding:	april 2022
		Oplevering:	Q1 2023
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	In beeld brengen van de baten van volledig automatische sturing van het ARK-NZK, inclusief aan- en afvoerwerken v.d. waterschappen, om daarmee antwoord te krijgen op de vraag of we met volledige automatisering van de sturing van het ARK-NZK systeem WEL de effecten van klimaatverandering kunnen mitigeren zonder grootschalige investeringen. Uitvoeren van een scenario analyse wateroverlast met behulp van wiskundige modellen. (Optimalisering) sturing van de kunstwerken staat daarbij centraal. Gedacht wordt aan de simulatie van drie vormen van sturing: 1. Sturen IJmuiden zonder communicatie met waterschappen 2. Sturen IJmuiden met communicatie met waterschappen 3. Gezamenlijke sturing van IJmuiden en de afwaterende waterschappen. Rekening houdend met diverse hydrologische scenario's en zeespiegelstijging.		

Borging:	Uitkomsten zullen als basis dienen voor verdere (mogelijke) automatische sturing van het ARK/NZK. Resultaten van het onderzoek zullen tzt dan ook door de samenwerkende partners in deze regio worden meegenomen.
	Onderbrengen in Landsdekkend Informatiesysteem Slim WM
Aandachtspunten:	Niet van toepassing

Maatregel:	Kwantificeren zoet water	Code:	AN2203
Samenvatting:	Context Zout wordt steeds belangrijker en meer inzicht in hoe het hele systeem werkt met zoet water en verzilting is dan ook nodig. Zodat ook op zoetwater hoeveelheden en verzilting meer inzicht gaat komen in het watersysteem. Denk aan dynamisch jaarrond modellering van het systeem en samenhang met de gehele zout modellering. Reeds bestaande resultaten en modellen, zoals het boezemmodel van AGV, 3D modellen van ARK-NZK, zullen hiervoor benut worden om systeemanalyses, waar nodig in samenhang met andere programma's, te gaan uitvoeren. De resultaten die reeds al beschikbaar zijn binnen de werkgroep pomp 5 en zout en bij AGV/Waternet bekend zijn, worden hierin meegenomen. Dit is ook de basis die nodig is om input te geven richting de vragen rondom KZH. Hoe gaat het systeem reageren t.a.v zoet water en verzilting met een toekomstige ARK-route, waarbij er meer zoet water naar het IJmeer wordt gebracht. Deze modellering zal een verdere detaillering en meer regio specifiek zijn t.o.v. de landelijk gebruikte modellen voor de KZH. Product/output van de maatregel Inzichten van de werking van het watersysteem voor zoet water en verzilting worden in een beknopte rapportage, inclusief een aanvullend advies voor handelingen bij zoet water en verzilting weergegeven.		
Trekker:	Nog te bepalen		
Betrokkenen:	Projectgroep faalkansenstudie en waar nodig aanvullen	Planning: Start voorbereiding:	juni 2022
		Oplevering:	Q1 2023
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	Het systeem functioneren t.a.v. zoet water en verzilting beter begrijpen om zo in tijden van zoet water tekort en verzilting goed te kunnen blijven handelen en input te kunnen geven richting KZH en Toekomstbestendig watersysteem ARK-NZK. Met de beschikbare modellen, metingen en de praktijk kennis jaarrond modellering uitvoeren in combinatie met 3 D modellering, zodat systeem inzicht voor zoet water en verzilting echt goed wordt begrepen en hiermee scenario's kan worden gedraaid. En daarmee ook mogelijke handelingsperspectieven kunnen worden doorgerekend.		
Borging:	Resultaten worden opgenomen in redeneerlijn zoet water / verzilting voor wat betreft handelingsperspectief en daarnaast worden systeem resultaten ook in andere trajecten meegegeven, zoals Toekomstbestendig Watersysteem ARK-NZK gebied en de KZH.		
Aandachtspunten:	Aandachtspunten zijn de beschikbaarheid aan gegevens en modellen.		

Maatregel:	ARK/NZK-dag 2022 (fysiek)	Code:	AN2204
Samenvatting:	Ieder jaar organiseren we vanuit het projectteam Slim WM ARK/NZK een dag voor alle mensen die aan het waterbeheer in de regio werken. We presenteren wat er dat jaar gedaan is en bieden de gelegenheid om mee te denken en te oefenen met de resultaten. In 2019 hebben we voor het eerst met een andere regio , de Rijn Maas Monding een dag georganiseerd. In 2021 met het IJsselmeergebied. Graag kijken we of in		

	2022 wederom een gezamenlijke dag met een andere regio of het WMCN kunnen organiseren.		
Trekker:	RWS MN		
Betrokkenen:	Intern werkgroep	Planning: Start voorbereiding:	Maart 2022
		Oplevering:	Oktober 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	Doelen: • Oogst en commitment Slim WM delen met de brede organisatie • Bijdrage aan cultuuromslag om Slim WM-doelen te vertalen in strategisch, tactisch en operationele praktijk • Signalen, verrijkingen en kansen oppikken bij de rest van de organisatie Activiteiten: • Opstellen programma • Organisatie dag (evt. uitbestedingen & locatie:)		
Borging:	Door middel van de regiodag borgen we het gedachtegoed en de kennis vanuit Slim WM breder dan alleen de direct betrokkenen.		
Aandachtspunten:	Na 2 jaar online, zouden we graag weer een fysieke bijeenkomst organiseren. De kans dat dit door corona wederom niet kan, wordt heel erg klein geacht.		

Bijlage 3 Rijn-Maasmonding/Volkerak-Zoommeer (RMM/VZM)

Voor 2022 staan onderstaande projecten gepland. Voor een aantal projecten wordt financiering aangevraagd. Voor nadere toelichting van de projecten wordt verwezen naar bijbehorend maatregelfiche.

- Onderzoek sturingsmaatregel Volkeraksluizen
- Indicatoren sturing op afvoeren (relatie KZH)
- Synthese onderzoeken RMM periode 2015-2021
- Sturing Bergsluis-Parksluizen
- Droogteoefening RMM-VZM
- Organisatie (fysieke) regiodag

Er zijn voor 2022 geen maatregelen voorzien voor het instrumentarium (redeneerlijnen, informatiescherm (slechtst kleine aanpassingen), serious game).

Maatregel:	Onderzoek sturingsmaatregel troebelheid Volkeraksluizen	Code:	RM2201
Samenvatting:	De inlaat Volkeraksluizen worden gesloten wanneer hoge turbiditeit verwacht wordt om het inlaten van verontreinigingen te voorkomen. De onderbouwing voor deze sluiting is oud en onduidelijk is of deze onderbouwing nog aan de orde is. Inlaatbeperking kan leiden onder droge omstandigheden dat de zoetwaterbeschikbaarheid beperkt wordt. In 2020 is al een eerste vergelijking gemaakt met debieten in Eijsden en de troebelheid in verschillende locaties rondom de Volkeraksluizen. In 2022 wordt onderzocht in hoeverre de onderbouwing ter discussie staat. Eventuele vervolgonderzoeken volgen in de jaren erna. Product in 2022 een memo met bevindingen.		
Trekker:	RWS ZD		
Betrokkenen:	RWS ZD	Planning: Start voorbereiding:	januari 2022
		Oplevering:	Q4 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	n.v.t.		
Borging:	Resultaat leidt tot opdrachtformulering vervolgonderzoeken.		
Aandachtspunten:	n.v.t.		

Maatregel:	Indicatoren sturing op afvoeren	Code:	RM2202
Samenvatting:	In de regio Rijn Maasmonding worden diverse soorten sturingsbeslissingen primair gebaseerd op de bepaling van het debiet van de Rijn bij Lobith, zoals: - Besluiten tot maatregelen tegen zoutindringing op de Hollandse IJssel bij lage rivierafvoeren. - Bedieningshandelingen m.b.t. het Volkerak-Zoommeer bij hoge rivierafvoeren - Bediening Haringvlietsluizen (lph) Het debiet bij Lobith zegt echter niet direct welk debiet er in de RMM regio binnenkomt en de verdeling tussen de noord- en zuidrand in de RMM regio. Bij een meer flexibele sturing van het hoofdwatersysteem wordt het debiet bij Lobith een nog minder betrouwbare indicator voor beslissingen in West-Nederland. Het is daarom gewenst om meer inzicht te krijgen in de debietverdeling onder verschillende omstandigheden. Daarom zal er binnen deze maatregel worden gekeken d.m.v. historische		

	data-analyse in hoeverre het debiet bij Lobith een goede indicatie geeft van de debieten die werkelijk de RMM inkomen bij Hagestein, Tiel en Megen. Mogelijk kunnen (indien beschikbaar) ook gemodelleerde debieten op andere locaties in het hoofdwatersysteem in de RMM worden meegenomen om meer inzicht te krijgen in de debietverdeling over de gehele RMM. Mogelijk leidt dit in de toekomst tot keuze voor een extra indicator voor dit type beslissingen.		
Trekker:	Inhoud: RWS-WVL Proces: HHSK		
Betrokkenen:	Gehele kernteam Slim WM RMM-VZM (voor alle beheerders relevant).	Planning: Start voorbereiding:	Q2 2022
		Oplevering:	Q3 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	<i>Doelen:</i> Beter inzicht in de daadwerkelijke debieten in het RMM-VZM watersysteem, en de daarop gebaseerde beslissingsregels. <i>Activiteiten:</i> - Verdere specificatie vraag en behoefte. - Data-analyse op basis van historische debiet data - Werksessie 1: op basis van bestaande waterbalans RMM en debieten Lobith - Werksessie 2: komen tot conclusies en aanbevelingen - Implementatie aanbevelingen. NB: het is denkbaar dat aanbevelingen leiden tot een uitbesteding. Dit zal dan in 2023 geagendeerd worden.		
Borging:	Afhankelijk van de bevindingen leiden de resultaten tot een extra indicator, zoals opname van een nieuwe indicator in het informatiescherm Slim WM (waarmee operationele beslissingen kunnen worden ondersteund), en/of wijziging van de strategie om debieten te bepalen in het hoofdwatersysteem.		
Aandachtspunten:	Er is een inhoudelijke samenhang met de implementatie van de KZH. Deze vergroot de urgentie om kritisch te kijken naar debietgegevens.		

Maatregel:	Sturing Bergsluis/Parksluizen	Code:	RM2203
Samenvatting:	In 2023-2024 wordt bij de huidige Bergsluis een nieuw gemaal en inlaat aangelegd waardoor er tweezijdig zoetwater kan worden doorgevoerd tussen HDD en HHSK. Dit zal de sturing van gemaal Parksluizen beïnvloeden. Het gemaal Parksluizen is gelegen naast sluisencomplex Rotterdam en wordt regelmatig ingezet om de zoutindringing door de sluisen te beheren. In de eerste planperiode Slim WM hebben diverse onderzoeken rondom sturing Parksluizen/Schiegemaal/Bergsluis plaatsgevonden. Er wordt geen budget aangevraagd, maar vanwege kennisopbouw wordt deze maatregel wel onder Slim WM gebracht.		
Trekker:	HDD		
Betrokkenen:	HHSK, RWS	Planning: Start voorbereiding:	Q2 2022 (zie aandachtspunten)
		Oplevering:	2023
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	<i>Doelen:</i> - nieuwe sturingsrichtlijnen van het te nog te realiseren uitwisselingspunt Bergsluis, afgestemd met de sturing van Parksluizen. <i>Activiteiten:</i> Beantwoorden van onderstaande vraag:		

	- Wat is de optimale sturing van gemaal Parksluizen bij inzet van aanvoerroute Bergsluis om de zoutindringing te verminderen?
Borging:	De uitkomsten worden geborgd in sturingsprotocollen Bergsluis en Parksluizen.
Aandachtspunten:	Onderzoek is onderdeel van realisatieproject maatregel Beter Benutten Bergsluis. Onderzoek is voorzien in 2022, maar dit is o.a. afhankelijk van het realisatietraject Beter Benutten Bergsluis.

Maatregel:	Droogte oefening RMM-VZM	Code:	RM2204
Samenvatting:	Vanuit RDO West-Midden (RDO WM) en Slim WM RMM-VZM is de wens geuit om een droogte oefening te doen. Deze keer niet gericht op het proces (de BOB vergaderstructuur e.d., zoals in 2018 is gedaan), maar op de inhoud: de handelingsperspectieven, momenten en wijze van inzet van maatregelen en de onderbouwing hiervoor. In 2021 zijn de Slim WM redeneerlijnen RMM geactualiseerd en binnen RDO WM en RDO Zuid-West (RDO ZW) zijn nieuwe ervaringen opgedaan tijdens de droogtes van de afgelopen jaren. We willen graag samen met Slim WM RMM-VZM, RDO WM en RDO ZW de uitgebreide handelingsperspectieven, aangepaste inzetcriteria en nieuwe beslisbomen uit de geactualiseerde Slim WM redeneerlijnen doorleven. Hierbij willen we niet alleen de directe RDO vertegenwoordigers betrekken, maar ook hun vervangers. Zo worden alle potentiële RDO leden opgeleid om de Slim WM redeneerlijnen zo optimaal mogelijk te benutten. We willen een bureau betrekken om het scenario en de leerdoelen voor de oefening mee vorm te geven. Het bureau zal tijdens de oefening de procesbegeleiding op zich nemen en de interactie tussen de deelnemers observeren. Zij zullen tussentijds of na afloop van de oefening feedback geven over de manier waarop er wordt samengewerkt, of alle handelingsopties voldoende worden afgewogen en onderbouwd, etc.		
Trekker:	RWS WNZ		
Betrokkenen:	RWS WV, leden kernteam Slim WM RMM-VZM Leden RDO WM Leden RDO ZW	Planning: Start voorbereiding: Oplevering:	januari 2022 ⁴ 1 juli 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	<i>Doelen:</i> Het doel van de droogte oefening is om: - De geactualiseerde Slim WM redeneerlijnen en het informatiescherm te doorleven met Slim WM leden, RDO leden en hun vervangers: - o Kennis vergroten over de mogelijke handelingsopties, aangepaste inzetcriteria en nieuwe beslisbomen uit de geactualiseerde Slim WM redeneerlijnen. - o Oefenen met het zo optimaal mogelijk inzetten van de redeneerlijnen (hoe werkt het benutten van de beslisbomen, zijn de nieuwe signaalwaarden voldoende duidelijk, etc.) en de informatie die wordt gepresenteerd op het Slim WM informatiescherm (bijv. waterbalans HIJ, vuistregel verzilting, etc.). - o Oefenen met de informatie zoals deze gepresenteerd is in het Slim WM informatiescherm. - o De onderbouwing van keuzes te versterken a.d.h.v. de Slim WM redeneerlijnen. - Te oefenen met het verbeteren van de samenwerking en afstemming over maatregelen. - Evalueren: - o Evalueren of de redeneerlijnen voldoende inzicht bieden in de gewenste (combinaties van) maatregelen,		

⁴ Haalbaarheid van deze planning is onderwerp van gesprek in overleg regio met programmamanagement, omdat begin 2022 nog geen opdracht is verleend en geen budget beschikbaar is voor de 2^e planperiode.

	volgordelijkheid, duur, frequentie en moment van inzet, etc. - o Evalueren of het informatiescherm de juiste informatie biedt om operationele beslissingen gedurende droogte te ondersteunen. Evalueren of de informatie in het RDO draaiboek nog actueel is. <i>Activiteiten:</i> Van de opdrachtnemer wordt het volgende gevraagd: - Voorbereiding van de een droogte scenario samen met een paar Slim WM/RDO leden (en evt. DCC). - Opstellen van een draaiboek en evaluatiekader voor de oefening. - Procesbegeleiding en evaluatie tijdens de oefening. - Terugkoppeling en advies aan de deelnemers tijdens de oefening. - Verslaglegging van de oefening. - Evaluatie document met de belangrijkste inzichten/adviezen voor het (nog beter) benutten van de Slim WM redeneerlijnen tijdens droogte situaties. De oefening zelf zal er ongeveer als volgt uit zien: - Welkom en aftrap door opdrachtgever - Toelichting scenario - Oefenronde 1 - Terugkoppeling ronde 1 (evt. door meerdere groepen, zie onder). - Lunchpauze - Observaties en adviezen van opdrachtnemer, deze kunnen worden benut in de 2^e ronde. - Oefenronde 2 - Terugkoppeling ronde 2 - Gezamenlijke nabespreking leerpunten (evt. ook de interactie tussen de teams behandelen) en hoe verder? - Afronding We hebben met meerdere deelgroepen te maken (RDO WM, RDO ZW, vervangers/Slim WM leden die niet direct in het RDO zitten). Mogelijk moeten we voor deze deelgroepen parallelle oefenrondes organiseren, gevolgd door plenaire terugkoppelmomenten om onderling de inzichten en adviezen te delen.
Borging:	De inzichten die worden opgedaan tijdens deze oefening worden door de opdrachtnemer vastgelegd in een evaluatie document. Hier voegt de opdrachtnemer aanvullende adviezen aan toe, op basis van hun eigen waarnemingen. Deze inzichten en adviezen kunnen gebruikt worden in een volgende actualisatie van de Slim WM redeneerlijnen, voor het actualiseren van het informatiescherm en om de draaiboeken van de RDO-en te updaten. De RDO-en kunnen zo de adviezen tijdens een droogte-situatie meteen toepassen en naderhand weer evalueren tijdens het RDO najaarsoverleg. Op deze manier stimuleert Slim WM een iteratieve leercyclus (PDCA) en training van alle betrokken bij droogte.
Aandachtspunten:	De droogte-oefening zal een samenwerking zijn tussen Slim WM RMM-VZM, RDO WM en RDO ZW. Mogelijk zal ook het DCC ondersteunen in de voorbereidingen. Het gezamenlijk dragen van de financiën is een te verkennen optie.

Maatregel:	Synthese Slim WM regio RMM	Code:	RM2205
Samenvatting:	In de regio Rijn Maasmonding (RMM) zijn de afgelopen programmaperiode tientallen studies uitgevoerd. Elk van deze onderzoeken kende een eigen doelstelling. De vraag die de regio aan het begin van een nieuwe periode stelt is of deze opgedane kennis voldoende is geborgd en gebruikt. Kennen de resultaten en aanbevelingen van deze studies de juiste doorwerking binnen de regio RMM en wat zijn de concrete acties en aanbevelingen om dit te optimaliseren?		

	Deze inhoudelijke kennisevaluatie moet tevens leiden tot inzichten in de kennisleemte waaraan de regio zich de komende, nieuwe programmaperiode gaat committeren. Hoe concretiseren we de regionale en landelijke doelen Slim WM naar een kansenkaart voor de regio RMM?		
Trekker:	combinatie RWS en Waterschap		
Betrokkenen:	Gehele kernteam Slim WM RMM-VZM, aangezien ieders input (collectief geheugen) vereist is.	Planning: Start voorbereiding: Oplevering:	Q1 2022 Q4 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	<i>Doelen:</i> Inzicht vergaren in de mate van kennisdoorwerking van de opgeleverde kennis in de achterliggende Slim WM programmaperiode, met als doel conclusies en aanbevelingen uit deze studies alsnog te borgen binnen de organisaties. Inzicht vergaren in de wensen en kansen voor de regio RMM binnen Slim WM met als doel een gezamenlijke regionale visie uit te werken voor de nieuwe programmaperiode om de komende jaren op te pakken. <i>Activiteiten:</i> Voor deze activiteit wordt een actieve vorm van onderzoek aanbevolen waarbij er een grote rol ligt bij de eigen deelnemers van de regio RMM. Externe ondersteuning wordt vooral verwacht op het gebied van procesbegeleiding, algehele synthese en expertise op het gebied van kennismanagement. Voorziena activiteiten zijn een aantal werksessies waarin: (1) alle onderzoeken/studies en andere activiteiten van de afgelopen programmaperiode i.r.t. de Slim WM regio RMM worden besproken en geanalyseerd met het oog op de mate van kennisdoorwerking. Is de opgedane kennis voldoende doorgewerkt/geborgd in de samenwerking RMM en de betrokken organisaties? (2) met elkaar vooruit wordt gekeken d.m.v. het gezamenlijk opstellen en uitwerken van een 'kansenkaart' voor Slim WM RMM. Een eerste stap hiervoor wordt gezet in een workshop tijdens de Regiodag RMM 2021. Waaraan willen we ons als regio RMM committeren binnen Slim WM?		
Borging:	Borging is het eigenlijke doel van deze activiteit. Aanbevelingen n.a.v. deze activiteit zouden er toe kunnen leiden om reeds opgedane kennis optimaler te borgen (in bijv. redeneerlijnen, akkoorden, samenwerkingsafspraken etc.). Daarnaast moet het gezamenlijke proces ertoe leiden dat het operationaliseren van kennis beter wordt ingebed in de toekomst.		
Aandachtspunten:	Deze activiteit richt zich op de synthese van de inhoud. Een eventuele synthese/evaluatie gericht op de samenwerking en regionale organisatie (wat ging goed en wat is er nodig) is mogelijk een activiteit voor een ander moment. Onderzoeken uitgevoerd in de werkgroep Slim WM Volkerak-Zoommeer horen niet tot de scope van de activiteit, daar deze een eigen synthese-onderzoek hebben uitgevoerd.		

Bijlage 4 Zuid-Nederland (ZN)

Maatregel:	Wateroverlast Den Bosch	Code:	ZN2201
Samenvatting:	Afgelopen jaren zijn er verschillende systeemanalyses en redeneerlijnen uitgewerkt voor de hoogwatersituatie bij Den Bosch. Het doel van deze maatregelen is het samenbrengen van deze informatie en uitwerken in een blauwdruk informatiescherm.		
Trekker:	Aa en Maas		
Betrokkenen:	WSDD, RWS ZN, WSL en WSAM	Planning: Start voorbereiding:	Januari 2022
		Oplevering:	Q2/Q3 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	Informatiebehoefte bepalen met eindgebruikers. Dit eerste informatiescherm wateroverlast moet als blauwdruk dienen voor de informatieschermen van de daarop volgende kritieke locaties die in de 2e planperiode van Slim Watermanagement worden aangepakt.		
Borging:	Tijdens het project worden ook afspraken gemaakt over het beheer en onderhoud van de ontwikkelde schermen.		
Aandachtspunten:	Aandachtspunt bij deze maatregel is dat er ook rekening gehouden moet worden met de informatiebehoefte voor de volgende kritieke locaties. De blauwdruk moet voor meerder locaties in te zetten zijn. De maatregel ZN2102 'Wateraanvoer Peelkanalen' is afhankelijk van de blauwdruk voor de informatieschermen die met deze maatregel wordt opgeleverd. Daar moet in de planning rekening mee worden gehouden.		

Maatregel:	Wateraanvoer Peelkanalen	Code:	ZN2102
Samenvatting:	Afgelopen jaren is er al veel informatie verzameld en gedeeld wat betreft de wateraanvoer via de peelkanalen. Het doel van deze maatregel is het samenbrengen van de beschikbare informatie en het inzichtelijk maken van de eventuele blinde vlekken in de informatievoorziening. Daaruit voortkomend wordt onderzocht welke redeneerlijnen moeten worden opgesteld aanvullend op de bestaande waterakkoorden om water dynamisch en optimaal te verdelen in tijden van tekorten en overvloed. Hierbij ligt de focus op waterbeschikbaarheid maar moet ook aandacht zijn voor wateroverlast. Dit alles wordt samengevoegd in een blauwdruk voor een informatiescherm.		
Trekker:	WL		
Betrokkenen:	WSAM, RWS ZN en WSDD	Planning: Start voorbereiding:	Q3 2022 (afhankelijk van voortgang eerste locaties Den Bosch)
		Oplevering:	Q3 2023
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)			
Borging:			
Aandachtspunten:	Deze maatregel zal pas kunnen starten als de blauwdruk voor de informatieschermen gereed is (maatregel ZN2101 'Wateroverlast Den Bosch'). Daar moet in de planning rekening mee worden gehouden.		

Maatregel:	Organisatie en verslaglegging bijeenkomst Slim WM-ZN dag	Code:	ZN2103
Samenvatting:	In regio Zuid-Nederland is er nog niet eerder een regiodag Slim WM georganiseerd. In 2022 willen we eind van het jaar een bijeenkomst organiseren waar we presenteren wat er gedaan is, kennis uitwisselen en de gelegenheid bieden om mee te denken met de maatregelen. De organisatie en de communicatie van deze dag wordt uitbesteed.		
Trekker:	Waterschap Aa en Maas		
Betrokkenen:	Overige leden kernteam Slim Watermanagement ZN	Planning: Start voorbereiding: Oplevering:	
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)			
Borging:			
Aandachtspunten:			

Bijlage 5 Rivierengebied (RG)

Maatregel:	Redeneerlijn Nederrijn-Lek	Code:	RG2201
Samenvatting:	In 2021 is het handelingsperspectief voor de inzet van de stuwcomplexen in de Nederrijn/Lek geactualiseerd. Een belangrijke constatering is dat het Nederrijn-Lek systeem in grote mate stuurbaar is én de wijze waarop invloed heeft op de waterbeschikbaarheid in het rivierengebied én verschillende 'benedenstroomse' regio's. Niet alleen de Rijn-Maasmonding (RMM) en het Amsterdam-Rijnkanaal / Noordzeekanaal (ARK-NZK) zijn benedenstrooms gelegen en ondervinden de gevolgen van het beheer van de Nederrijn-Lek. Ook de waterstanden en debieten naar de IJsselmeerregio en de Waal worden hierdoor beïnvloed. Hieruit volgt een belangrijke verantwoordelijkheid voor het waterbeheer op de Nederrijn-Lek: het onder alle omstandigheden zo goed mogelijk bedienen van de gebruiksfuncties zowel regionaal als boven-regionaal via slim beheer van de stuwcomplexen. Het geactualiseerde handelingsperspectief (Hydrologic, 2021) zal in 2022-2023 worden uitgewerkt tot een afgestemde redeneerlijn voor de Nederrijn-Lek. We zullen ook de relatie leggen met de verschillende toepassingsniveaus: regionaal en boven-regionaal. Onderdeel van de opdracht is de operationele borging van de redeneerlijn bij de verschillende betrokken partijen door middel van heldere (proces)afspraken.		
Trekker:	Nog te bepalen.		
Betrokkenen:	Nog te bepalen.	Planning: Start voorbereiding:	maart 2022
		Oplevering:	Q3 2023
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	Vorbereiding: • Presenteren resultaten van Slim Watermanagement Nederrijn-Lek aan de andere regio's (IJsselmeergebied, RMM en ARK/NZK), verkennen van kansen en bedreigingen voor de watervraag; • Informeren van watergebruikers (koepelorganisaties) over uitkomsten; • Instellen toetsgroep met operators en tactisch waterbeheerders om producten te toetsen. Uitwerking: • Identificeren voornaamste dilemma's in het handelingsperspectief; • Dilemma's uitwerken in mogelijke keuzes; • Afwegingen expliciet maken en opstellen van 'sturingscriteria' en benodigde operationele informatie.		
Borging:	Borging: • Aanwijzen eigenaar redeneerlijnen en inrichten evaluatieproces; • Vastleggen nieuw beheerregime (Draaiboek Laagwater en het stuwprogramma Nederrijn-Lek); • Beslissers, operators en tactisch waterbeheerders betrekken bij implementatie en informeren en instrueren over hun nieuwe taken/rollen.		
Aandachtspunten:	De redeneerlijn Nederrijn-Lek heeft in meer of mindere mate relaties met redeneerlijnen van de regio's IJsselmeergebied, RMM en ARK/NZK. Welke redeneerlijnen dat precies zijn en welke invloed de redeneerlijnen op elkaar hebben is nog niet in beeld gebracht. Naarmate deze invloed groter wordt, neemt de kans toe dat dit het verloop van het proces en de benodigde tijdsbesteding van de opdracht beïnvloedt.		

Maatregel:	Knelpuntenanalyse debietgegevens	Code:	RG2202
Samenvatting:	In de eerste planperiode van Slim WM bleek uit drie pilots dat beheergrens-overstijgende, real time informatie van duidelijke meerwaarde is bij de uitvoering van het operationele waterbeheer. Op basis hiervan is besloten in de tweede planperiode te gaan werken aan een landsdekkend informatiebeeld. Om de ambities op het gebied van informatievoorziening te kunnen realiseren, is het noodzakelijk te kunnen beschikken over actuele en betrouwbare meetgegevens. Dit is voor zowel RWS als voor waterschap Rivierenland een belangrijk aandachtspunt. Bij Rijkswaterstaat zijn nog onvoldoende gegevens beschikbaar over de debieten die door de geopende Prins Bernardsluizen het ARK-pand kunnen instromen. Bij waterschap Rivierenland is onvoldoende actuele/betrouwbare informatie beschikbaar over de debietgegevens van een aantal regionale uitwisselpunten met het hoofdwatersysteem. Waarschijnlijk speelt dit ook bij de noordelijk aan de Nederrijn-Lek grenzende waterschappen (WVenV en HDSR). Van belang is om tijdig onderzoek uit te voeren naar de knelpunten. Op basis hiervan zullen we een verbetervoorstel formuleren en de noodzakelijke investeringen in beeld brengen.		
Trekker:	WSRL		
Betrokkenen:	WSRL, RWS-ON, WVenV en HDSR	Planning: Start voorbereiding:	Q3 2022
		Oplevering:	Q1 2023
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	Vorbereiding: • Informeren van betrokken waterbeheerders en instellen van werkgroep; • Inventariseren relevante uitwisselpunten en verzamelen van informatie. Uitwerking: • Opstellen van factsheets uitwisselpunten en regionale inlaten; • Gegevens beoordelen op betrouwbaarheid/actualiteit in relatie tot informatiebehoefte en functionele systeemvereisten voor het landsdekkend informatiebeeld; • Knelpunten beschrijven en opstellen verbetervoorstel inclusief globale kostenraming.		
Borging:	Borging: • Nog niet te bepalen. Afhankelijk van de noodzakelijke verbeteringen zal door de betreffende waterbeheerder een uitvoeringsplan opgesteld moeten worden met een dekkingsvoorstel voor de investerings- en exploitatiekosten.		
Aandachtspunten:	Geen bijzondere aandachtspunten.		

Bijlage 6 Zoetwater Oost-Nederland (ZON)

Maatregel:	Slim WM Regiodag Oost samen met regio RG	Code:	ZON2201
Samenvatting:	Ook voor werkgroep Slim WM in regio Zoetwater Oost-Nederland dient het landelijk communicatie plan als leidraad. De generieke communicatie/kennisuitwisseling over Slim WM wordt landelijk opgepakt, o.a. via de Website. De regionale opgave is erop gericht om de samenwerking te bevorderen. Kennismaken, ervaringen delen en specifieke kennisdeling over de werking van het regionale systeem op operationeel niveau zijn daarbij de kernpunten. Het gaat daarbij vooral om het verbinden van de operationele medewerkers en de beleidsmedewerkers, die aan de knoppen draaien. Het doel is dat in tijde van extreme omstandigheden mensen elkaar sneller weten te vinden en elkaar beter begrijpen, mede omdat er van dezelfde informatie bronnen gebruik wordt gemaakt. Hierdoor wordt de onderlinge verstandhouding beter en worden watersysteemcapaciteit (systeem, kennis en kunde) optimaal benut. Ter versterking van de inter-regionale banden zal dit samen met RWS en minimaal 2 regio's (zoals IJsselmeergebied en Rivierengebied) samen worden opgepakt. Deze gelegenheid wordt benut om de laatste instrumentaria-ontwikkelingen en trends te delen. Regio specifiek: • Specifiek doel voor deze regio is het inrichten en onderhouden van communicatie met de Duitse waterbeheerders. Dit loopt ook via andere sporen, o.a. data uitwisseling t.b.v. HW verwachtingsmodellen, met de direct betrokken waterschappen. • Daarnaast zijn specifieke doelgroepen in regio Oost-Nederland van belang voor de samenwerking zoals het Regionaal Ambtelijke Overleg en het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn Oost en de DPZW werkgroep ZON.		
Trekker:	Waterschap Vechtstromen, waterschap Rivierenland en RWS		
	Ondersteund door Landelijk communicatie Slim WM		
Betrokkenen:	Waterschap Vechtstromen, waterschap Rivierenland en RWS, waterschap Rijn en IJssel, waterschap Vallei en Veluwe en waterschap Drents Overijsselse Delta	Planning: Start voorbereiding:	Q2/Q3 2022
		Oplevering:	Q4 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	Bij voorkeur een fysieke bijeenkomst. Pas als maatschappelijk medische maatregelen (COVID '19) ons daartoe dwingen kiezen we voor digitale bijeenkomst. We maken gebruik van een van tevoren vastgesteld programma en draaiboek.		
Borging:	De financiële middelen komen uit de generieke maatregel G2202. De input is onder meer verwerkt in het plan van aanpak voor de periode 2022 – 2027, onder andere met de wens om meer aandacht te schenken aan grondwater (voorraad)beheer.		
Aandachtspunten:	Overweging om aangrenzende Duitse partijen uit te nodigen. Hiervoor is dan wel een vertaaldienst noodzakelijk, tenzij men NL spreekt en verstaat. Ook streven we naar een intensievere samenwerking met de Werkgroep ZON, vanwege het kunnen aansluiten op de activiteiten rondom droogte en grondwater initiatieven.		

Maatregel:	Doorontwikkeling WVP (inter-regionale component)	Code:	ZON2202
Samenvatting:	In 2020 is een eerste versie van de watervraagprognosetool opgeleverd. In de zomer van 2020 is ervaring opgedaan met de tool. Eind oktober 2020 is de tool geëvalueerd. Hierbij is gekeken naar gebruiksgemak, kwaliteit en meerwaarde. Geconcludeerd is dat de tool technisch goed functioneert en gebruikersvriendelijk is. Er is nog wel een aantal vragen over de kwaliteit van de resultaten. Om de tool geaccepteerd te krijgen bij de verschillende waterbeheerders is volgens de werkgroep een aantal acties nodig (zie uitgebreide toelichting). Daarbij moet worden gedacht aan introductie en instructie bij de potentiële gebruikers. Aandachtspunten uit de evaluatie zijn onder meer beregning en de distributie van beregning. Het betreft hier een operationele tool voor de waterbeheerders. De doorontwikkeling van deze tool zal moeten worden georganiseerd vanuit de nieuwe Informatievoorziening Slim WM. Met deze maatregel willen de regio's ZON, IJG en RMM-VZM zorgen voor een afgestemde inbreng bij het aangeven van de gebruikerswensen voor de informatievoorziening. De wensen ten aanzien van de doorontwikkeling van de watervraagprognosetool moeten dus landen in de gebruikerswensen van de IV Slim WM. De werkgroep buigt zich over de vraag hoe hiermee verder te gaan; in de uitgebreide toelichting worden al een aantal suggesties gedaan voor mogelijke werkzaamheden.		
Trekker:	PL vanuit regio IJG/ZON		
Betrokkenen:	Landelijke werkgroep IV Slim WM In de regio Oost NL: Waterschap Vechtstromen, waterschap Rivierenland en RWS, waterschap Rijn en IJssel, waterschap Vallei en Veluwe en waterschap Drents Overijsselse Delta	Planning: Start voorbereiding:	Q3 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	Doel van de maatregel is het inventariseren van noodzakelijke aanpassingen aan de watervraagprognose tool, onder meer op basis van een evaluatie van het gebruik van de tool in het najaar van 2020. Deze maatregel is nodig, omdat er nog vragen zijn over de kwaliteit van de resultaten en/of de inzichtelijkheid van de rekenmethodiek. De onderstaande activiteiten kunnen helpen met meer inzicht verkrijgen in de betrouwbaarheid van de resultaten. Het streven is dat de tool een geaccepteerd middel is om de actuele watervraag in beeld te brengen. Dit geeft de Regionale Droogte Overleggen (RDO) handvaten voor een eventuele korting in droge tijden volgens de regionale verdringingsreeksen. Voordat budget via de IV Slim WM kan worden besteed voor deze tool, zal het eerst in de vastgestelde gebruikerswensen voor de IV Slim WM moeten landen. De aanbevolen inhoudelijke werkzaamheden om op te pakken zijn na afloop van de evaluatie van 2020 vastgesteld: • Een goed voorbereide evaluatie in 2021. In 2020 is de tool voor het eerst gebruikt en geëvalueerd. Een aandachtspunt is het ontbreken van voldoende gedetailleerde meetgegevens. Er moet van te voren worden uitgewerkt hoe 2022 gestructureerd kan worden geëvalueerd.		

	• Het verwerken van de kennis uit de studie Waterverdeling Noord Nederland. Bij het lopende project actualisatie Waterverdeling Noord Nederland wordt de verdringingsreeks deels aangepast. Het is noodzakelijk dat de aangepaste categorieën in de watervraagprognosetool worden verwerkt. Hetzelfde geldt voor een betere duiding van de verschillende categorieën en het verwerken van kentallen. Ook geeft dit input voor de actualisaties van de Verdringingsreeksen van andere regio's, zoals van RDO Twente kanalen. • Het verwerken van de kennis uit de studie Validatie LHM. Bij het lopende project worden LHM resultaten getoetst aan beschikbare metingen. Dit project kan nieuw inzicht geven in gebruikte kentallen (bv doorspoelhoeveelheden). In 2022 zullen in ieder geval de op LHM versie 3.4 gebaseerde relaties niet opnieuw worden afgeleid binnen dit Slim WM deelproject. • Een vereenvoudigde berekening van met name de posten berekening en peilhandhaving. In de huidige versie van de tool zijn de posten berekening en peilhandhaving berekend m.b.v. het LHM en hiervan afgeleide relaties. Nadeel van deze methodiek is dat het lastig te doorgronden is. Voor draagvlak is het essentieel dat er voldoende vertrouwen is in de berekende resultaten. Dit kan o.a. worden bereikt door de modelresultaten te vergelijken met eenvoudige en inzichtelijke berekeningen m.b.v. basisbestanden. Deze activiteit is voorzien binnen de studie Waterverdeling Noord Nederland. Op basis van de resultaten van deze studie en ook de validatie van het LHM zal de werkgroep bepalen welke verdere verkenningen nodig zijn en of rekenmethodieken in de tool vervangen dienen te worden. • Inzicht in de betrouwbaarheid en bandbreedte van de resultaten. Samenhangend met bovenstaand punt is een beschrijving en analyse nodig van de bandbreedte in de resultaten. Gezien de afhankelijkheid van de uitkomsten van 2 benoemde studies (waterverdeling NN en validatie LHM) zal de werkgroep bij het gereed komen van beide studies de definitieve en meer concrete opdracht gaan beschrijven.
Borging:	
Aandachtspunten:	De volgende risico's komen in beeld: • benodigde aanpassingen zijn te duur: doorschuiven ervaringen en wensen naar landelijk informatiesysteem • afhankelijkheid van met name de studie Waterverdeling NN: uiterlijk april moet worden besloten welke aanpassingen worden doorgevoerd, vraagspecificatie beweegt dus mee met de planning van de studie Waterverdeling. • acceptatie door alle waterbeheerders is noodzakelijk, risico is aanwezig dat de verschillende partijen niet op 1 lijn komen: nauwe samenwerking met project waterverdeling Noord-Nederland nodig. • betrokkenheid van verschillende waterbeheerders is te gering: zie maatregel 2.

Bijlage 7 IJsselmeergebied (IJG)

Maatregel:	Watersysteemanalyse IJsselmeergebied	Code:	IJG2201
Samenvatting:	<i>NB: Deze maatregel betreft zowel een faalkansenstudie als een verziltingsonderzoek.</i> Achtergrond en aanleiding: Voor het IJsselmeer zijn in de afgelopen jaren diverse studies uitgevoerd naar de faalkans van de waterbeschikbaarheid vanuit de zoetwatervoorraad in het IJsselmeergebied. De resultaten van de studies zijn niet eenduidig vanwege de verschillende aannames en uitgangspunten die gebruikt zijn in de diverse studies. Voor zowel het operationele en tactische beheer, de verdeling van het IJsselmeerwater, als de strategieontwikkeling en inschatting van de mate van urgentie bij de verschillende waterbeheerders is het noodzakelijk dat er een betrouwbare duiding is van de faalkans van het IJsselmeergebied. Niet alleen bij het hoofdwatersysteem vindt zout indringing plaats, ook bij de regionale watersystemen van de waterbeheerders vindt zoutindringing plaats vanuit de Waddenzee. Meer inzicht is nog gewenst in de orde van grote voor doorspoeling en beheermaatregelen die getroffen kunnen worden om zuiniger met het IJsselmeerwater om te gaan. We willen komende planperiode hier meer scherpte op krijgen en onderzoeken of hier nog kansen liggen. Zowel kennis over de robuustheid en faalkans van het IJsselmeergebied als over verzilting zou eenvoudig beschikbaar en begrijpbaar moeten zijn voor de waterbeheerders voor een goede kennisuitwisseling tussen de verschillende waterbeheerders Doelen: 1. Kennis vergroten en kennis delen, 2. Duiding geven over de kwetsbaarheid of robuustheid van het IJsselmeer en de zoetwatervoorzienig nu en in de toekomst 3. Vergroten van vertrouwen in elkaars handelen en verbeteren van de samenwerking Doel voor 2022 is het inventariseren van bestaande modellen/kennis, het identificeren van kennisleemtes en het verder vormgeven van specifiek onderzoeksvragen. Producten (lange termijn): 1. Modulair modelinstrumentarium waarmee makkelijk de faalkans van het IJsselmeer bepaald kan worden (context: zoetwatervoorziening en operationeel beheer) 2. Toegankelijke systeemverbeeldingen in bijvoorbeeld de vorm van storymaps 3. Factsheets Zoutindringing IJsselmeerregio en eventuele maatregelen die door waterbeheerders genomen worden		
Trekker:	Nog te bepalen		
Betrokkenen:	HHNK, Noorderzijlvest, Waternet	Planning: Start voorbereiding:	2022
		Oplevering:	2025 (resultaat) 2027 (borgen)
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)	In 2022 wordt begonnen met een eerste inventarisatie van kennisleemte en het daarbij formuleren van onderzoeksvragen (fase I). Onderdeel is ook een overleg waarbij wordt geïnventariseerd welke beschikbare modelinstrumentaria al zijn ontwikkeld die kunnen helpen de faalkans van het IJsselmeer goed te duiden.		

	Omdat er veel vragen zijn over verzilting en de daaraan gepaalde maatregelen die verschillende waterbeheerders nemen, om de effecten van verzilting te mitigeren, wordt hiervoor een inventarisatie gestart. Eventueel kan deze informatie landen in de verbeelding van het watersysteem. Vanaf 2023 wordt de faalkansstudie van het IJsselmeer gestart (fase II) waarvoor een geschikte marktpartij (of combinatie van marktpartijen) gevonden moet worden. Na afronding van de faalkansstudie moet de opgedane kennis geborgd worden in het reguliere werkproces. Onderdeel daarvan is ook het verbeelden van het watersysteem: hoe verhouden de watersystemen van de verschillende waterschappen zich in aan- en afvoersituatie zich tot het IJsselmeer. Welke objecten of trajecten van elke waterbeheerder zijn belangrijk en waarom.
Borging:	Het borgen van de maatregelen dient ook de komende jaren verder uitgewerkt te worden omdat lastig is in te schatten hoe het reguliere werkproces er over 6 jaar uitziet.
Aandachtspunten:	• Inhoud van de maatregel heeft overlap met de verdere uitwerking van de KZH waarbij voorkomen moet worden dat dubbel werk wordt verricht • De verzamelde informatie moet geborgd worden, toegankelijk gemaakt en actueel gehouden ook naar afloop van het programma • Voor het modelinstrumentarium moeten beheerders gezocht worden (mocht een nieuw instrumentarium ontwikkeld worden)

Maatregel:	Doorontwikkeling waterbalans functionaliteit in het informatiescherm	Code:	IJG2202
Samenvatting:	Voor het toepassen van de redeneerlijn droogte en het gebruik van de regionale verdringingsreeks is inzicht in de waterbalans van het IJsselmeer/Markermeer van groot belang. Momenteel is informatie over de waterbalans van de grote meren gefragmenteerd en onvolledig beschikbaar binnen het informatiescherm IJG en ZON. Dat kan beter, door zowel het beter en overzichtelijker bij elkaar brengen van de beschikbare informatie en het aanvullen met nieuwe informatie. Wat is nodig: • Metingen en verwachtingen van de verschillende balansposten. • Gemeten en verwachte meerpeil (operationele verwachting RWS). • Verwachting meerpeil volgens scenarioberekeningen: denk aan het afschakelen van categorieën verdringingsreeks. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de tabellen van de studie Waterverdeling Noord Nederland, of van de actuele informatie uit de Watervraagprognose tool. Een groot deel van de informatie kan vanuit RWS beschikbaar worden gesteld (verwachtingen balansposten). Daarnaast zal in het informatiescherm Slim WM de informatie goed moeten worden weergegeven. Tot 1 mei 2022 wordt uitgewerkt welke informatie nodig is en hoe deze gepresenteerd dient te worden. De werkgroep zal deze activiteit zelf uitvoeren en toetsen bij een bredere groep (RWS MN en WMCN). Binnen het contract van het regionale huidige scherm is ruimte voor kleine wijzigingen. Uitdaging voor de werkgroep is de voorbereiding zodanig uit te voeren dat deze aanpassingen kunnen vallen onder dit bestaande contract.		

Trekker:	Werkgroep informatievoorziening SWM IJG		
Betrokkenen:	Werkgroep RWS en WMCN	Planning: Start voorbereiding:	januari 2022
		Oplevering:	Q2/Q3 2022
Uitgebreide toelichting: (bij complexe maatregelen)			
Borging:	De uiteindelijke functionaliteit kan worden meegenomen richting de nieuwe ontwikkelingen rond IV Slim WM en is daarmee geborgd. Voordeel is dat binnen deze maatregel de specificaties reeds worden uitgedacht.		
Aandachtspunten:	Er is samenhang met het informatiesysteem van RWS genaamd IWP. Informatievoorziening en presentatie dient waar mogelijk te worden gestroomlijnd.		

Bijlage 8 Watermanagementcentrum Nederland (WMCN)

Een deel van de WMCN activiteiten in de 2^e planperioden zijn onderdeel van de generieke maatregelen. In de loop van de 2^e planperiode kunnen nog wel specifieke maatregelen komen, zoals opleidingen en systeemanalyses. Die zullen dan in volgende jaarplannen worden opgenomen.